

Mezinárodní konference o válečných zločinech

13.2.2023 - Vilém Knoll a František Vavera | Západočeská univerzita v Plzni

Konferenci zahájili krátkými vystoupeními děkan fakulty Stanislav Balík, ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů Radim Dragoun a ředitel Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě SKPV PČR Břetislav Brejcha.

Jednotlivé prezentované příspěvky se zaměřily na právní úpravu i na praktická řešení dokumentace, vyšetřování a dalších fází trestního řízení vedeného proti pachatelům těchto závažných trestných činů na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Byly přitom představeny příklady konkrétních případů z pohledu recentní i historické zkušenosti. Konference se zúčastnili jak teoretici z řady vysokých škol, tak též praktici z oboru, tedy zástupci Generální inspekce bezpečnostních sborů, Policie ČR, Armády ČR a též zpravodajských služeb.

Přednáškové bloky se zaměřily na aktuální, ale i historické téma válečných zločinů. Úvodní přednášku o aktuální situaci na Ukrajině měl ředitel odboru válečných zločinů ukrajinského Státního úřadu vyšetřování (SBI) Volodymyr Shylov, na něj navázal místopředseda Vrchního soudu v Praze Robert Fremr, který představil své zkušenosti soudce Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu a Mezinárodního trestního soudu ve světle konfliktu na Ukrajině. Náčelník vojenské policie Armády ČR Otakar Foltýn se zabýval vojenskými aspekty aplikace mezinárodního humanitární práva. Přednášející z řad domácích akademiků, Vojtěch Stejskal a Jaroslav Větrovský, se zaměřili na otázku, zda jsou válečným zločinem dopady ruské agrese na životní prostředí Ukrajiny, a na dosavadní zkušenosti s dokazováním válečných zločinů před mezinárodními trestními soudy.

Další přednáškový blok byl zaměřen na konkrétní válečné zločiny z 2. světové války a na zločiny totalit. Zahájil jej krátkým vystoupením o možnostech forenzní archeologie Pavel Vařeka, vedoucí katedry archeologie Fakulty filozofické ZČU, na něj navázal Paweł Konczewski (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu) zastupující širší autorský tým, který vedle něj tvořili přítomní Barbara Kwiatkowska, Jacek Szczurowski, Katarzyna Biernacka.

Anna I. Zalewska (Institut archeologie, Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego) představila ve vazbě na konkrétní případy možnosti, které nabízí invazivní i neinvazivní metody archeologie a forenzní archeologie při výzkumu válečných zločinů z let 1943 – 2023, respektive při odhalování činů u kterých je snaha, aby nevyšly najevo. Zástupce ředitele téhož institutu, Olgierd Ławrynowicz, pak ve svém příspěvku na příkladu Katyňského masakru ukázal význam exhumace a archeologického výzkumu při vyvracení totalitní propagandy. V dalším konferenčním příspěvku se ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík zabýval československým přínosem k vyšetřování a potrestání zločinu 2. světové války, kdy se zaměřil zejména na osobnost Bohuslava Ečera. Na závěr této části představil vedoucí Kabinetu dokumentace a historie Vězeňské služby ČR Aleš Kýr zacházení s retribučními vězni po roce 1945 v Československu.

Závěrečnou část konference tvořily dva kulaté stoly. U prvního, ve kterém při moderování Františka Vavery diskutovali s přítomnými akademici z FPR ZČU Miroslav Hirt, Jan Chmelík a Jaroslav Větrovský, se řešila zejména problematika metodiky vyšetřování válečných zločinů. U druhého vedli ve vazbě na dotazy moderátora Viléma Knolla diskusi Olgierd Ławrynowicz, Eduard Stehlík a Pavel Vařeka, kteří se zaměřili na spolupráci mezi archeology, historiky a dalšími odborníky z řad akademiků s orgány činnými v trestním řízení a na otázku prezentace výsledků vyšetřování a výzkumů válečných zločinů a zločinů totalit a jejich využití v rámci prevence.

Posluchači na konferenci kladně hodnotili vedle aktuálnosti prezentovaných témat zejména multidisciplinární a neobvykle komplexní představení problematiky válečných zločinů.

<https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=5096>